

prof.dr *Duško Vejnović*, redovni profesor
Univerziteta u Banjoj Luci i glavni i
odgovorni urednik naučnih časopisa
Defendologija i Sociološki diskurs

ULOGA VISOKOG OBRAZOVANJA U FORMIRANJU NACIONALNE SVIJESTI

„U razvijenim industrijskim zemljama,... obrazovanje ima ključnu ekonomsku ulogu... Ali,... ne... samo ekonomsku ulogu: ono ima široku političku i društvenu ulogu...“

DŽK. Galbrajt

Visoko obrazovanje, kao temelj intelektualnog i moralnog razvoja pojedinca, ima ključnu ulogu u formiranju zdrave nacionalne svijesti jednog naroda. To nije samo proces prenosa znanja i vještina, već i proces izgradnje kritičkog mišljenja, razumijevanja svijeta i sopstvenog mjesta u njemu. U toku obrazovnog procesa, mladi ljudi ne samo da stižu znanje, već i razvijaju sposobnost da analiziraju, da sintetišu, da kritički procjenjuju informacije i da formiraju svoj sopstveni stav o svijetu. Ovaj proces je od neprocjenjive važnosti za razvoj zdrave nacionalne svijesti, koja se ne zasniva na dogmama i predrasudama, već na razumijevanju sopstvene istorije, kulture i identiteta, uz poštovanje i toleranciju prema drugima.

Profesorski kadar, kao nosilac znanja, iskustva i moralnih vrijednosti, ima ključnu ulogu u formiranju zdrave nacionalne svijesti. Profesori nisu samo prenositelji znanja, već i vodiči kroz svijet ideja, inspiratori i mentori mladih umova. Oni imaju važnu ulogu u podsticanju kritičkog mišljenja, u otvaranju perspektiva i u formiranju svijesti o sopstvenoj odgovornosti prema društvu. Kada profesori uspijevaju da prenose znanje na inspirativan i stimulativan način, podstičući zainteresovanost za istraživanje i kritičko mišljenje, oni zapravo grade zdravu nacionalnu svijest kod mladih generacija.

Zrela nacionalna svijest se ne zasniva na isključivosti i nacionalizmu, već na razumijevanju razlika i raznolikosti, na spremnosti za dijalog i saradnju. Ona se gradi na osnovama tolerancije, poštovanja drugih kultura i identiteta, i na sposobnosti da se vidi svijet kroz različite perspektive. U tom kontekstu, visoko obrazovanje ima ogromnu ulogu u formiranju zdrave svijesti i u podsticanju pozitivnih promjena u društvu.

Obrazovni sistem ne treba da bude samo prenosilac znanja, već i izvor nacionalne svijesti koja se zasniva na principima demokratije, tolerancije i poštovanja razlika. U obrazovnim ustanovama treba da se podstiče razvoj kritičkog mišljenja, istraživanje i kreativnost, kao i sposobnost da se rješavaju problemi i da se donose odgovorne odluke. U toku obrazovnog procesa, mladi

treba da shvate važnost individualnog doprinosa društvu, da saznaju o historijskim i kulturnim specifičnostima svoje nacije, ali i da se upoznaju sa svjetskom kulturom i historijom, razvijajući razumijevanje i toleranciju prema drugima.

Važno je da se profesori ne ograniče samo na prenos znanja, već da postanu vodiči kroz svijet vrijednosti i morala. Profesori treba da podstaknu razvoj osjećaja odgovornosti prema društvu, podstičući mlade da se aktivno uključe u rješavanje društvenih problema i da doprinesu razvoju svoje zajednice. To je prava treća misija razvoja fakulteta i univerziteta. U toku obrazovnog procesa, mladi treba da steknu svijest o važnosti demokratije, vladavine prava, i poštovanja ljudskih prava, kao i o neophodnosti da se borimo za pravičan i pravedan svijet.

Visoko obrazovanje ima neprocjenjivu ulogu u formiranju zdravog i demokratskog društva. Kada mladi ljudi steknu zdravu nacionalnu svijest, sposobnost da kritički misle, da su toleranti i odgovorni prema svojoj zajednici, onda će društvo biti spremno za pozitivne promjene, za razvoj i napredak.

U toku obrazovnog procesa treba da se podstiče razvoj individualnosti i kreativnosti kod mladih. Oni treba da budu ohrabreni da izraze svoje misli i ideje, da budu otvoreni za nova znanja i iskustva, i da budu spremni da i za druge budu odgovorni građani koji će biti spremni da doprinesu zdravom i pravičnom društvu.

Zdrav nacionalni identitet se ne gradi na dogmama i predrasudama, već na znanju i razumijevanju svijeta. Profesori imaju važnu ulogu u podsticanju razvoja individualnosti i kreativnosti kod mladih, u podstrekivanju na samostalno mišljenje i na formiranje sopstvenog stava o svijetu. U toku obrazovnog procesa, mladi treba da razviju svijest o sopstvenom mjestu u svijetu, da shvate važnost individualnog doprinosa društvu, i da shvate da su odgovorni za formiranje zdrave i tolerantne zajednice.

Uloga visokog obrazovanja nije da obrazuje samo za posao i profesiju, već da formira zrele i osvještene pojedince, koji će moći da donesu pozitivne promjene u svijetu i da doprinesu svojim znanjem i vještinama razvoju svojih zajednica. Zdrav nacionalni identitet se ne gradi na isključivosti, nacionalizmu i populizmu, već na poštovanju i toleranciji prema drugima, na razumijevanju razlika i raznolikosti, na spremnosti za dijalog, toleranciju i saradnju. U tom procesu, visoko obrazovanje i profesorski kadar imaju neprocjenjivu ulogu u formiranju zdrave svijesti i u izgradnji boljeg svijeta za sve.

Nacionalna svijest, kao složena i dinamična konstrukcija identiteta i pripadnosti, temelji se na duboko ukorijenjenim osjećajima i iskustvima koja se prenose kroz generacije i oblikuju svijest o sopstvenom mjestu u svijetu. Ona nije samo statična kategorija, već se neprestano preoblikuje pod uticajem historije, društvenih procesa, političkih sistema, i individualnih doživljaja. Etnos, kao osnovna jedinica društvene organizacije i identiteta, donosi zajedničku kulturu, tradiciju, jezik, vjeru i historiju, koja se prenosi kroz generacije i čini osnovu za formiranje nacionalne svijesti. Ovaj odnos je kompleksan i dinamičan, s

različitim interpretacijama i perspektivama na svijet. Etnička pripadnost ne mora nužno da se poklapa sa nacionalnom svijješću, jer postoje primjeri kada se nacionalna svijest gradi na osnovi zajedničkog jezika, teritorije, ili političkih interesa i vrijednosti, bez obzira na etničko porijeklo. Ipak, etnos često predstavlja važan element u formiranju nacionalne svijesti, pružajući osnovu za zajedničko razumijevanje svijeta i za osjećaj pripadnosti određenoj grupi.

Nacionalna svijest nije monolitna i statična struktura, već se razvija i mijenja kroz istoriju, pod uticajem različitih faktora. Ona može biti uticana političkim procesima, ekonomskim uslovima, kulturnim promjenama, i čak individualnim iskustvima. Proces formiranja nacionalne svijesti često je vezan za određene istorijske događaje, koji se koriste kao simboli i mitovi koji oblikuju kolektivno sjećanje i identitet. Sjećanja i mitovi mogu biti važni u osjećaju pripadnosti određenom narodu, ali mogu i doprinijeti podjelama i sukobima sa drugim narodima.

Važno je razumjeti da nacionalna svijest nije nužno negativna ili destruktivna sila. Ona može biti izvor ponosa, solidarnosti i zajedništva, podstičući razvoj kulture, umjetnosti, nauke, i društvenog progresa. Međutim, nacionalna svijest može postati opasna kada se koristi za podjelu, isključivanje i sukob. U tom kontekstu, važno je da se nacionalna svijest razvija na osnovama tolerancije, poštovanja razlika, i spremnosti za dijalog i saradnju. Ključni faktor u razvoju zdrave nacionalne svijesti je obrazovanje. Obrazovanje ne treba da bude samo prenos znanja, već i proces formiranja kritičkog mišljenja, razvijanja sposobnosti za analizu i sintezu, i za razumijevanje svijeta u svojoj kompleksnosti. Obrazovanje treba da podstrekava razvoj tolerancije, poštovanja drugih kultura i identiteta, i razumijevanja razlika i raznolikosti.

Nacionalna svijest je dinamičan i složen koncept koji se neprestano razvija i mijenja. Ona je u velikom dijelu vezana za etničku pripadnost, ali ne mora nužno da se sa njom poklapa. Važno je da se nacionalna svijest razvija na osnovama tolerancije, poštovanja razlika, i spremnosti za dijalog i saradnju.